

II

Criteri per al tractament de la variació dialectal en el nou diccionari normatiu

(Acord de l'1 de juliol de 2011)

L'1 de juliol de 2011 la Secció Filològica aprovà el criteri per al tractament de la variació dialectal en el nou diccionari normatiu, que es reproduïx tot seguit.

Criteri per al tractament de la variació dialectal en el nou diccionari normatiu

Com a conseqüència de l'acord de la Secció Filològica, pres el 2 de juliol de 2010, sobre el model de llengua en què s'han de fonamentar a partir d'ara les obres normatives, la Comissió de Lexicografia, en iniciar els treballs per al nou diccionari normatiu de la llengua catalana, ha entès que és una tasca prioritària la fixació dels criteris amb què es marcarà en el dit diccionari la variació, tant en la dimensió dialectal com en la funcional i contextual.

En l'esmentat acord de la Secció Filològica es defineix l'estàndard com la varietat pública de prestigi global o regional. Aquesta definició general es pot completar amb el que la mateixa Secció ha escrit sobre l'estàndard, tant en aquest acord com en la *Proposta per a un estàndard oral de la llengua catalana, I. Fonètica* (PEOF) i en la *Proposta per a un estàndard oral de la llengua catalana, II. Morfologia* (PEOM). Així, en els textos que s'acaben d'esmentar hom troba, a propòsit de l'estàndard, les afirmacions següents:

— L'estàndard té l'objectiu unificador d'establir una llengua comuna i de donar pautes de convergència (acord de juliol de 2010).

— L'estàndard té funcions de comunicació i de cohesió i està destinat a assegurar la unitat i el desenvolupament funcional de la llengua, i a contribuir a la coherència del procés normalitzador (PEOM).

— L'estàndard és polimorf i té caràcter composicional. És a dir, que conté suficients elements comuns al diasistema perquè pugui ésser un model de referència per a tota la comunitat lingüística i, alhora, incorpora nombroses solucions específiques que, dins les contrades històriques respectives, són signe de qualitat i de prestigi (acord de juliol de 2010, PEOF, PEOM).

— La varietat estàndard ha d'ésser sempre correcta i no ha de provocar ni incomprensió ni sentiment de rebuig (PEOF).

— L'estàndard inclou un marge de variació tant en la dimensió dialectal com en la dimensió funcional i contextual (acord de juliol de 2010).

— Les formes de l'estàndard pròpies d'un àmbit dialectal han de tenir reconeixement social en l'àmbit corresponent (acord de juliol de 2010).

— Les formes de l'estàndard pròpies d'un àmbit funcional han de tenir reconeixement social en l'àmbit corresponent (acord de juliol de 2010).

— La varietat estàndard s'ha d'adaptar a les diferents situacions comunicatives per tal de satisfer les necessitats de comunicació del conjunt de la comunitat lingüística (acord de juliol de 2010, PEOF, PEOM).

— Quan la situació comunicativa implica parlants de procedències geogràfiques diverses, l'estàndard ha de reforçar els trets que són comuns a les grans modalitats catalanes dialectals i evitar tot allò que pugui dificultar la comprensió (PEOF).

— Quan la situació comunicativa implica parlants de la mateixa procedència geogràfica, l'estàndard ha de potenciar l'ús de determinats trets de la modalitat dialectal en qüestió, fins i tot trets exclusius d'aquesta, que hagin adquirit un prestigi literari i que no dificultin la comprensió. Aquests seran trets recomanables en aquest tipus de situació comunicativa, mentre que no ho seran aquells que es considerin vulgars o propis de zones molt concretes (PEOF).

A partir del concepte d'estàndard així desglossat, la Comissió de Lexicografia ha pres, amb vista al nou diccionari, les resolucions següents:

1. El diccionari normatiu continuarà el lèxic estàndard, que correspon a la varietat pública de prestigi reconeguda socialment, i també altres unitats que formen part del cabal lèxic normatiu (és a dir, determinades unitats del lèxic exclusiu d'especialitat, del lèxic d'extensió reduïda o poc usat, del lèxic d'escàs reconeixement social o de nivell de formalitat molt baix).

2. Pel que fa a la variació en la dimensió dialectal, en el lèxic estàndard del diccionari es distingirà entre les unitats lèxiques de prestigi global i les unitats lèxiques de prestigi regional.

3. Seran considerades de prestigi global les unitats lèxiques molt esteses que almenys s'empren en dos dels grans dialectes territorials, en els quals frueixen de prestigi reconegut.

4. Seran considerades de prestigi regional les unitats lèxiques que són pròpies d'un sol dels cinc grans dialectes i que frueixen de prestigi reconegut en tot l'àmbit d'aquest dialecte.

5. Els dialectes de referència per a determinar el caràcter global o regional de les unitats lèxiques seran els cinc grans dialectes territorials que la Secció Filològica ha tingut en compte en les propostes per a l'estàndard oral i que ha ratificat en l'acord sobre el model de llengua:

- balear
- central
- nord-occidental
- septentrional
- valencià.

6. El prestigi serà un criteri fonamental a l'hora de determinar la pertinença de les unitats lèxiques a l'estàndard. Poden ser diversos els indicadors a tenir en compte a l'hora de determinar si una unitat lèxica compleix la condició de gaudir del prestigi, el reconeixement social i l'acceptació necessaris per a formar part de l'estàndard. Entre aquests indicadors, cal considerar:

- Si té tradició literària, especialment en textos de caràcter culte.
- Si té tradició lexicogràfica, especialment en diccionaris de llengua general.
- Si té una freqüència d'ús elevada, especialment en registres formals o cultes.
- Si té ús en els mitjans de comunicació, especialment en gèneres periodístics de caràcter formal.
- Si té ús en l'Administració.
- Si respon a la necessitat de cohesió de la comunitat lingüística.
- Si no és exclusiva de zones molt concretes.
- Si no dificulta la comprensió en el cas específic de les comunicacions d'àmbit global o supraregional.
- Si és la preferible en el cas específic de les comunicacions d'àmbit regional.
- Si respon a exigències de la comunicació.

7. En les unitats lèxiques de prestigi regional s'especificarà el dialecte concret en què són considerades estàndard.

8. Les unitats de lèxic comú que s'incloguin en el diccionari malgrat no reunir les condicions per a ser considerades estàndard duran informació sobre la zona on són usades o sobre la dimensió funcional.